

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝

Խաչատուր Աբովյանի անվան Հայկական պետական մանկավարժական
համալսարանի ղեկավար ԴՐՈՑԵՍՈՐ ՄԱՐԿՈՍ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

28-ը նոյեմբերի, 2022թ.

Կարծիք

Հայկ Արթուրի Դանիելյանի «Սարկազմը որպես լեզվագործաբանական քննության
առարկա (Անգլերեն նյութի հիման վրա)» Ժ. 02. 07 «Ռումանագերմանական
լեզուներ» մասնագիտությամբ բանասիրական գիտությունների թեկնածուի
աստիճանի հայցման ատենախոսության մասին

Ներկա ատենախոսությունը նվիրված է սարկազմ արտահայտող լեզվական,
արտալեզվական և բազմաեղանակային միջոցների լեզվագործաբանական
քննությանը: Ատենախոսը իր առջև դրել է խնդիր՝ ուսումնասիրել սարկազմ
արտահայտող միջոցների հաղորդակցական արժեքը տարբեր խոսույթներում:

Աշխատանքն արդիական է, քանի որ սարկազմը որպես լեզվական երևույթ
ուսումնասիրվում է գործաբանական լեզվաբանության և դիսկուրսի տեսության
տեսանկյունից: Քննվում է սարկազմի լեզվագործաբանական ներուժը ոչ միայն
գեղարվեստական խոսքում, այլ նաև սոցիալական և մեդիա դիսկուրսում:

Գիտական նորույթը պայմանավորված է այն փաստով, որ առաջին անգամ
փորձ է արվում վեր հանել սարկաստիկ խոսույթին բնորոշ միջոցների
առանձնահատկությունները՝ դիտարկելով դրանք լեզվագործաբանական լույսի
ներքո:

Աշխատանքը կազմված է ներածությունից, երեք գլուխներից իրենց
համապատասխան ենթագլուխներով, եզրակացությունից և օգտագործված գրա-
կանության ցանկից:

Աշխատանքի առաջին գլուխը՝ «Սարկազմի լեզվագործաբանական
ուսումնասիրության տեսական նախադրյալները», բաղկացած է երեք ենթագլխից,
որտեղ ներկայացված են հետազոտության տեսական հիմքերը և ստեղծող

հիմնախնդիրները: Ատենախոսության այս մասում ներկայացվում է սարկազմ երևույթը՝ լեզվաբանական տարբեր գիտակարգերի դիրքերից: Անդրադարձ է կատարվում *սարկազմ* և *հեզնանք* հասկացություններին: Ատենախոսը ներկայացնում է այն նախադրյալները, որոնց միջոցով սարկազմը դառնում է անուղղակի հաղորդակցության առանձին տեսակ:

Ատենախոսության երկրորդ գլուխը՝ «Սարկազմի դասակարգումը ըստ լեզվագործաբանական գիտելիքի և մեթոդաբանության», կազմված է երեք ենթագլխից, որտեղ սարկաստիկ ասույթները ուսումնասիրվում են քաղաքավարության և անքաղաքավարության սկզբունքի, ինչպես նաև արձագանք-հիշատակման և ձևացման լեզվագործաբանական տեսությունների տեսանկյունից: Դիտարկվում է նաև Սպերբերի և Ուիլսոնի կողմից առաջարկված սարկաստիկ ասույթների կիրառության և հիշատակման միջև եղած տարբերակումները:

Ատենախոսության երրորդ գլուխը՝ «Սարկազմը որպես հաղորդակցության նորարարական ռազմավարություն սոցիալական դիսկուրսում», ունի երեք ենթագլուխ: Աշխատանքի այս հատվածում ատենախոսը ձևավորել է սարկազմի կազմավորման և ընկալման ընդհանրական մոդել և սարկաստիկ ասույթների վերլուծությունը իրականացրել է տեքստի լեզվական, արտալեզվական և բազմաեղանակային մակարդակներում: Աշխատանքի այս հատվածում ատենախոսը վերլուծության է ենթարկում սարկազմի բազմապիսի դրսևորումները մեդիա-լրատվության մեջ:

Ատենախոսությունը հետաքրքիր է, աչքի է ընկնում կառուցվածքային յուրահատկությամբ և վերլուծական նյութի ու տեսական եզրահանգումների հագեցածությամբ: Ակնհայտ է, որ ատենախոսը քաջատեղյակ է ուսումնասիրվող նյութին և նրան լիովին հաջողվել է համարժեք ներկայացնել և լեզվագործաբանության դիրքերից մեկնել սարկազմ արտահայտող ասույթները: Առավել ուշագրավ է այն հանգամանքը, որ աշխատանքը կատարված է բացառապես ժամանակակից տեսական և գործնական նյութի հիման վրա: Հետազոտության ձեռքբերումներից կարելի է համարել նաև այն փաստը, որ այն գրվել է անգրեղեն լեզվով, ինչը դարձնում է աշխատանքը անմիջապես կիրառելի

լեզվագործաբանության, մեդիա խոսույթի և այլ կիրառական լեզվաբանությանը առնչվող դասընթացների ընթացքում մասնագիտական ուղղվածություն ունեցող բուհերում:

Ատենախոսը ստեղծել է ոչ միայն սարկազմի օրինակով լեզվագործաբանական համափարփակ ուսումնասիրության մոդել, կիրառելի այլ բնույթի ասույթներ ուսումնասիրելու գործում, այլև ձևավորել հետազոտություն իրականացնելու ժամանակակից մոտեցում՝ օգտագործելով բացառապես անզլալեզու տեսական հիմք, համարձակորեն հերքելով այն տեսակետները, որոնց հետ համամիտ չէ /տե՛ս, օրինակ, էջ 69/ ինչով և նոր շունչ է հաղորդում ժամանակակից լեզվաբանական հետազոտություններին:

Ուշադրության են արժանի աշխատանքում զետեղված աղյուսակներն ու գծապատկերները, որոնք օժանդակում են նյութի ընկալմանը և օրինակների քանակական վերլուծության յուրահատուկ դրսևորում են:

Այժմ սեղմ կանգ առնենք որոշ նկատառումների վրա, որոնք պայմանավորված են աշխատանքը առավել կատարյալ տեսնելու ցանկությամբ.

- Սարկազմը համարվելով հեզնանքի բարձրագույն աստիճան, որով դրական սկզբնախոսքից անմիջապես հետո բացահայտվում է երևույթի «իրական արժեքը», կարելի էր դիտարկել նաև գործաբանական ռճագիտության տեսանկյունից, ինչը առավել կհարստացներ աշխատանքի միջգիտակարգային ուղղվածությունը, նամանավանդ որ առանց այդ եզրույթը օգտագործելու ատենախոսը անդրադարձել է սարկազմի և հեզնանքի հայեցակարգային տարբերակումներին և դրանց փոխարինաբար՝ համատեքստով պայմանավորված օգտագործելու հնարավորությանը: Նշենք, որ 2006թ. Էդինբուրգի համալսարանում հրատարակվել է Էլիզաբեթ Բլեքի «Գործաբանական ռճագիտություն» ուսումնասիրությունը՝ «Կիրառական լեզվաբանության ժամանակակից տեսակետներ» գիտական հետազոտությունների շարքում:

- Աշխատանքը կհաշեր, եթե առանձնահատուկ ուսումնասիրվեր ասույթ-հասցեատեր փոխառնչությունները, և հասցեատիրոջ գործոնով (սեռ, տարիք և այլն) պայմանավորված տեքստի փոփոխությունները, քանի որ, հասցեատերը տեքստը ձևավորող և փոփոխության մղող ամենակարևոր գործոններից է:

- Կառաջարկեինք նաև անդրադարձ կատարել սարկազմի լեզվամշակութային քննությանը՝ զուգահեռներ անցկացնելով հայկական նյութի հետ, ինչը կբացահայտեր լեզվամտածողության առանձնահատկությունները և մշակութային տարբերությունները սարկազմի ձևավորման և գործածության հարցում:

Վերը նշվածն ամենևին չի նվազեցնում ատենախոսի կատարած ուսումնասիրության արժանիքները: Նյութի պատկառելի ծավալով, իր միջգիտակարգային բնույթով և բովանդակությամբ, աշխատանքի վերլուծական ու մեկնողական մասի հագեցվածությամբ Հայկ Արթուրի Դանիելյանի ատենախոսությունը լիովին բավարարում է թեկնածուական աշխատանքին ներկայացվող պահանջները: Մեղմագիրը և ներկայացված տպագիր հոդվածները ևս համապատասխանում են ատենախոսության բովանդակությանը:

Կարծում ենք, որ ատենախոսությունը բավարարում է ՀՀ ԲՈԿ-ի՝ բանասիրական գիտությունների թեկնածուի աստիճանի հայցման համար ներկայացվող պահանջները, և ատենախոս Հայկ Արթուրի Դանիելյանը արժանի է ժ. 02. 07 «Ռոմանագերմանական լեզուներ» մասնագիտությամբ բանասիրական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանին:

Ատենախոսությունը քննարկվել է և վերջինիս վերաբերյալ եզրակացությունը հաստատվել է Խաչատուր Աբովյանի անվան Հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի ռոմանագերմանական լեզուների և դրանց դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի 2022 թվականի նոյեմբերի 22-ի թիվ 5 նիստում՝ բ.գ.թ., դոցենտ Տ. Միքայելյանի, բ.գ.թ., դոցենտ Գ. Մելիքյանի, բ.գ.թ., պրոֆեսոր Ե. Մխիթարյանի, բ.գ.թ., դոցենտ Ս. Կարապետյանի և բ. գ. թ., դոցենտ Ռ. Ասատրյանի մասնակցությամբ:

Ռոմանագերմանական լեզուների ամբիոնի վարիչի
պաշտոնակատար

Բ.Գ.Թ., դոցենտ ԳՈՀԱՐ ՄԵԼԻՔՅԱՆ

Գործադիր Մելիքյանի գործադրությունը հաստատում եմ՝
2022 թվականի օգոստոսի 28-ի, մ. գ. թ., դոցենտ ՍԱՐԻԱՍ ԻՍԴԻՐՅԱՆ

28-ը նոյեմբերի, 2022թ.